

OBOWIĄZEK KOLOROWANIA ENERGII I JEGO REALIZACJA

Polski ustawodawca, w ślad za ustawodawcą unijnym, wprowadził regulacje mające na celu promowanie energii wytwarzanej z odnawialnych źródeł, w kogeneracji oraz za podejmowanie przedsięwzięć efektywności energetycznej.

Pojęcie kolorowania energii

Aby zagwarantować opłacalność ekonomiczną wytwarzania energii ze źródeł odnawialnych, wytwarzania energii elektrycznej w skojarzeniu z wytwarzaniem ciepła oraz realizację przedsięwzięć efektywności energetycznej, konieczne było wprowadzenie systemu zachęt finansowych. Nie zagłębiając się w inne formy wsparcia, przewidziane dla przedsiębiorców realizujących przedsięwzięcia na tych polach, takie jak aukcje OZE, sprzedaż niewykorzystanej energii elektrycznej czy systemy premii kogeneracyjnej lub gwarantowanej, trzeba zauważyć, iż jedną z form zapewnienia premii finansowej jest umożliwienie przedsiębiorcom uzyskania świadectw pochodzenia energii elektrycznej z odnawialnych źródeł energii, świadectw pochodzenia z kogeneracji oraz świadectw efektywności energetycznej. Prawa majątkowe wynikające ze świadectw są zbywalne i stanowią towar giełdowy. Obrót nimi prowadzony jest na Towarowej Giełdzie Energii S. A. w Warszawie.

W celu stworzenia popytu na świadectwa i tym samym zagwarantowanie przedsiębiorcom określonego poziomu zwrotu z inwestycji, do ustaw regulujących zasady uzyskiwania poszczególnych rodzajów świadectw, wprowadzone zostały obowiązki uzyskania świadectw i przedstawienia ich do umorzenia Prezesowi URE. Alternatywną formą realizacji obowiązku, choć niekiedy ograniczoną zakresem (w przypadku efektywności) lub wymagającą zaistnienia szczególnych warunków (w przypadku OZE i efektywności) jest możliwość uiszczenia tzw. opłaty zastępczej na rachunek Narodowego Funduszu Ochrony Środowiska i Gospodarki Wodnej. Środki zgromadzone na rachunkach NFOŚiGW mogą być następnie wykorzystywane na realizację przedsięwzięć ukierunkowanych na ochronę środowiska.

Poszczególne rodzaje świadectw przyjęło się określać mianem kolorowych certyfikatów. Świadectwom efektywności energetycznej został przypisany kolor biały, świadectwom pochodzenia energii elektrycznej z odnawialnego źródła energii kolor zielony, świadectwom pochodzenia z biogazu rolniczego kolor błękitny, świadectwom pochodzenia z kogeneracji kolor żółty, fioletowy i czerwony.

Poprzez kolorowanie energii rozumieć należy więc realizację ustawowych obowiązków związanych z przedstawieniem świadectw do umorzenia lub uiszczenia opłaty zastępczej.

Obowiązek kolorowania energii uregulowany został w trzech różnych ustawach:

- ustawie z dnia 10 kwietnia 1997 r. – Prawo energetyczne (w zakresie kogeneracji, w brzmieniu obowiązującym do dnia 24 stycznia 2019 r.),

- w ustawie z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii,
- w ustawie z dnia 20 maja 2016 r. o efektywności energetycznej.

Nadmienić należy, iż rok 2018 jest ostatnim rokiem, za których należy umorzyć świadectwa pochodzenia z kogeneracji. Stosownie do art. 187 ustawy z dnia 20 lutego 2015 r. o odnawialnych źródłach energii, przepisy dotyczące obowiązku, o którym mowa w art. 9a ust. 1 ustawy – Prawo energetyczne, w brzmieniu nadanym niniejszą ustawą, stosuje się w terminie do dnia 30 czerwca 2019 r. Stosownie do art. 100 ust. 2 ustawy o promowaniu energii elektrycznej z wysokosprawnej kogeneracji, wykonanie i rozliczenia obowiązku umorzenia świadectw pochodzenia z kogeneracji lub uiszczenia opłaty zastępczej za okres przed wejściem w życie tej ustawy (a więc za 2018 r.) odbywa się na mocy przepisów dotychczasowych. Również art. 9a ust. 11 ustawy – Prawo energetyczne (uchylony na podstawie art. 95 ustawy o promowaniu energii elektrycznej z wysokosprawnej kogeneracji i stosowany na podstawie przepisów przejściowych na potrzeby realizacji obowiązku kolorowania energii) określa rok 2018 jako ostatni rok realizacji tych obowiązków.

Podmioty zobowiązane do kolorowania energii

Zakres podmiotowy obowiązku kolorowania energii został sformułowany podobnie we wszystkich trzech ustawach. W przypadku **obowiązku kogeneracyjnego** został on nałożony na:

- 1) odbiorcę przemysłowego, który w roku kalendarzowym poprzedzającym rok realizacji tego obowiązku zużył nie mniej niż 100 GWh energii elektrycznej oraz złożył oświadczenie, o którym mowa w art. 9a ust. 3 ustawy – Prawo energetyczne,
- 2) przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania energii elektrycznej lub obrotu tą energią i sprzedające tę energię odbiorcom końcowym niebędących odbiorcami przemysłowymi, o których mowa w pkt 1;
- 3) odbiorcę końcowego, innego niż odbiorca przemysłowy, o którym mowa w pkt 1, będący członkiem giełdy w rozumieniu art. 2 pkt 5 ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych lub członkiem rynku organizowanego przez podmiot prowadzący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rynek regulowany, w odniesieniu do transakcji zawieranych we własnym imieniu na giełdzie towarowej lub na rynku organizowanym przez ten podmiot;
- 4) odbiorcę końcowego, innego niż odbiorca przemysłowy, o którym mowa w pkt 1, będący członkiem giełdowej izby rozrachunkowej w rozumieniu ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych, w odniesieniu do transakcji zawieranych przez niego poza giełdą towarową lub rynkiem, o których mowa w pkt 3, będących przedmiotem rozliczeń prowadzonych w ramach tej izby przez spółkę prowadzącą giełdową izbę rozrachunkową, przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. lub przez spółkę, której Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. przekazał wykonywanie czynności z zakresu zadań, o których mowa w art. 48 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi;
- 5) towarowy dom maklerski lub dom maklerski, o których mowa w art. 2 pkt 8 i 9 ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych, w odniesieniu do transakcji zawieranych na zlecenie odbiorców końcowych, innych niż odbiorcy przemysłowi, o których mowa w pkt 1, na giełdzie towarowej lub na rynku organizowanym przez podmiot prowadzący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rynek regulowany.

W przypadku **obowiązku efektywnościowego**, do kolorowania energii zobowiązani zostali:

- 1) przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania lub obrotu energią elektryczną, ciepłem lub gazem ziemnym i sprzedające energię elektryczną, ciepło lub

gaz ziemny odbiorcom końcowym przyłączonym do sieci na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej;

2) odbiorca końcowy przyłączony do sieci na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej będący członkiem giełdy w rozumieniu ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (Dz. U. z 2019 r. poz. 312) lub członkiem rynku organizowanego przez podmiot prowadzący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rynek regulowany, w odniesieniu do transakcji zawieranych we własnym imieniu na giełdzie towarowej lub na rynku organizowanym przez ten podmiot;

3) odbiorca końcowy przyłączony do sieci na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej będący członkiem giełdowej izby rozrachunkowej w rozumieniu ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych, w odniesieniu do transakcji zawieranych przez niego poza giełdą towarową lub rynkiem, o których mowa w pkt 2, będących przedmiotem rozliczeń prowadzonych w ramach tej izby przez spółkę prowadzącą giełdową izbę rozrachunkową, przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. lub przez spółkę, której Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. przekazał wykonywanie czynności z zakresu zadań, o których mowa w art. 48 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2018 r. poz. 2286, 2243 i 2244);

4) odbiorca końcowy przyłączony do sieci na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej sprowadzający gaz ziemny w ramach nabycia wewnątrzspółnotowego lub importu w rozumieniu przepisów o podatku akcyzowym, w odniesieniu do ilości tego gazu zużytego na własny użytek;

5) towarowy dom maklerski lub dom maklerski w rozumieniu ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych, w odniesieniu do transakcji realizowanych na giełdzie towarowej lub na rynku organizowanym przez podmiot prowadzący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rynek regulowany, na zlecenie odbiorców końcowych przyłączonych do sieci na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej.

Natomiast w przypadku **obowiązku OZE**, do jego realizacji zobowiązani są:

1) odbiorca przemysłowy, który w roku kalendarzowym poprzedzającym rok realizacji obowiązku zużył nie mniej niż 100 GWh energii elektrycznej i złożył oświadczenie, o którym mowa w art. 52 ust. 3 ustawy o odnawialnych źródłach energii;

2) przedsiębiorstwo energetyczne wykonujące działalność gospodarczą w zakresie wytwarzania energii elektrycznej lub obrotu tą energią i sprzedające tę energię odbiorcom końcowym niebędącym odbiorcami przemysłowymi, o których mowa w pkt 1;

3) odbiorca końcowy inny niż odbiorca przemysłowy, o którym mowa w pkt 1, będący członkiem giełdy w rozumieniu ustawy z dnia 26 października 2000 r. o giełdach towarowych (Dz. U. z 2018 r. poz. 622, 685 i 771), zwanej dalej "ustawą o giełdach towarowych", lub członkiem rynku organizowanego przez podmiot prowadzący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rynek regulowany, w odniesieniu do transakcji zawieranych we własnym imieniu na giełdzie towarowej lub na rynku organizowanym przez ten podmiot;

4) odbiorca końcowy inny niż odbiorca przemysłowy, o którym mowa w pkt 1, będący członkiem giełdowej izby rozrachunkowej w rozumieniu przepisów ustawy o giełdach towarowych, w odniesieniu do transakcji zawieranych przez niego poza giełdą towarową lub rynkiem, o których mowa w pkt 3, będących przedmiotem rozliczeń prowadzonych w ramach tej izby przez spółkę prowadzącą giełdową izbę rozrachunkową, przez Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. lub przez spółkę, której Krajowy Depozyt Papierów Wartościowych S.A. przekazał wykonywanie czynności z zakresu zadań, o których mowa w art. 48 ust. 2 ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o obrocie instrumentami finansowymi (Dz. U. z 2017 r. poz. 1768, z późn. zm.), zwanej dalej "ustawą o obrocie instrumentami finansowymi";

5) towarowy dom maklerski lub dom maklerski w rozumieniu ustawy o giełdach towarowych, w

odniesieniu do transakcji zawieranych na zlecenie odbiorców końcowych, innych niż odbiorcy przemysłowi, o których mowa w pkt 1, na giełdzie towarowej lub na rynku organizowanym przez podmiot prowadzący na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej rynek regulowany.

Sposób realizacji obowiązku

Nie w każdym przypadku możliwa jest realizacja obowiązku poprzez wniesienie opłaty zastępczej. Brak ograniczeń w tym zakresie funkcjonuje jedynie w przypadku obowiązku kogeneracyjnego. W przypadku obowiązku OZE podmiot zobowiązany do realizacji obowiązku jest zobowiązany do jego wykonania w drodze przedstawienia świadectw pochodzenia do umorzenia, w sytuacji, gdy którakolwiek z średnioważonych cen praw majątkowych wynikających ze świadectw pochodzenia lub świadectw pochodzenia biogazu rolniczego będzie niższa od wartości jednostkowej opłaty zastępczej, a stosowne certyfikaty oferowane są w obrocie na TGE. Brak certyfikatów w sprzedaży przez odpowiednio dłuży, określony ustawą czas, stanowi przesłankę realizacji obowiązku w drodze uiszczenia opłaty zastępczej, co ma na celu zapobieżenie wymierzaniu kar, w sytuacji gdy przedsiębiorcy nie mieli możliwości ich zakupu.

Ustawa o odnawialnych źródłach energii wyróżnia dwa rodzaje średnioważonych cen praw majątkowych: tj. miesięczną i roczną. Ceny te publikowane są na stronie internetowej Towarowej Giełdy Energii S.A., co ma podmiotom zobowiązanym do realizacji obowiązku ułatwić weryfikację, czy przesłanki realizacji obowiązku w drodze uiszczenia opłaty zastępczej zostały spełnione.

W przypadku obowiązku efektywnościowego ustawodawca dopuścił w 2018 r. możliwość jego realizacji opłatą zastępczą na poziomie 10% niezależnie od wysokości cen praw majątkowych wynikających z białych certyfikatów i ich podaży. W kolejnych latach realizacja obowiązku opłatą zastępczą, możliwa będzie tylko w przypadku, gdy oferowana cena praw będzie wyższa niż jednostkowa opłata zastępcza lub też brak będzie stosownych świadectw w obrocie na TGE. Obowiązek efektywnościowy może zostać zrealizowany również poprzez przedsięwzięcie lub przedsięwzięcia służące poprawie efektywności energetycznej u odbiorcy końcowego, w wyniku których uzyskuje się oszczędności energii finalnej, potwierdzone audytem efektywności energetycznej.

Ustawodawca posługuje się odmiennymi określeniami dla realizacji obowiązku efektywnościowego i obowiązków OZE oraz kogeneracyjnego. Obowiązek efektywnościowy odnosi się do uzyskania oszczędności energii finalnej, obowiązek OZE oraz kogeneracyjny do minimalnego udziału ilościowego sumy energii elektrycznej wynikającej z umorzonych świadectw pochodzenia lub uiszczonej opłaty zastępczej.

Wprowadzenie obrotu świadectwami na TGE ma w założeniu rynkowy charakter, jednakże częste ingerencje prawodawcy w ustawowe brzmienie obowiązków prowadzi do ich znacznych wahań, co może skutkować zarówno znacznym obniżeniem jak i zwiększeniem kosztów ich realizacji.

Sankcje za brak realizacji obowiązku

Realizacja obowiązków obwarowana została sankcjami karnymi, egzekwowanie których nałożone zostało na Prezesa Urzędu Regulacji Energetyki. Sankcje te uregulowane zostały w ustawach nakładających obowiązki danego rodzaju.

I tak kara za brak realizacji obowiązków OZE i kogeneracyjnego nie może być wyższa niż 15% przychodu ukaranego przedsiębiorcy osiągniętego w poprzednim roku podatkowym. Minimalna wysokość kary pieniężnej kalkulowana jest na podstawie wzoru określonego w ustawie i stanowi iloczyn liczby 1,3 i kwoty nieuiszczonej opłaty zastępczej odpowiadającej niezrealizowanemu

obowiązkowi.

Odmienne zasady wprowadzone zostały w przypadku obowiązku efektywnościowego. W przypadku naruszenia obowiązków na gruncie ustawy o efektywności energetycznej maksymalna kara nie może przekroczyć 10% przychodu ukaranego przedsiębiorcy lub odbiorcy końcowego, lub towarowego domu maklerskiego, lub domu maklerskiego, osiągniętego w poprzednim roku podatkowym.

Posłużenie się granicą procentową przychodu z zeszłego roku ma na celu zapewnienie, iż wymierzona kara nie będzie nadmiernie dotkliwa dla przedsiębiorcy, jak również będzie odnosiła się do aktualnej sytuacji finansowej. Zasada ta ma zastosowanie również w sytuacji, gdy Prezes URE wymierza karę pieniężną za okres realizacji obowiązku przypadający kilka lat wcześniej.

Autor: radca prawny dr Michał Kruszewski